

Anarkistinen kirjasto
Anti-Copyright

Anarkismi, feminismi ja yksilö

Colin Wright

Colin Wright
Anarkismi, feminismi ja yksilö
1994

Haettu 3.2.2014 osoitteesta:
[https://sites.google.com/site/vallankritiikki/vaeaerin-ajateltua/
wright-colin-anarkismi-feminismi-ja-yksiloe](https://sites.google.com/site/vallankritiikki/vaeaerin-ajateltua/wright-colin-anarkismi-feminismi-ja-yksiloe)
Anarchism, Feminism and the Individual. Lehestä *Social
Anarchism* #19: 1994. Suomennos: Timo Ahonen, julkaistu
kirjassa *Väärin ajateltua – anarkistisia puheenvuoroja
herruudettomasta yhteiskunnasta*, 2001.

fi.theanarchistlibrary.org

1994

Eisenstein, Hester. 1983. *Contemporary Feminist Thought*. Boston: G. K. Hall & Co.

Eisenstein, Zillah R. 1986. *The Radical Future of Liberal Feminism*. Boston: Northeastern University Press.

Goldman, Emma. 1977. *Living My Life*. New York: New American Library, Meridian edition.

Harding, Sandra. 1991. *Whose Science? Whose Knowledge?* Ithaca: Cornell University Press.

Harsin, Jill. 1984. "Housework and Utopia: Women and the Owenite Socialist Communities". Teoksessa Rohrich, Ruby & Baruch, Elaine (toim.) *Women in Search of Utopia*. New York: Schocken Books, 73–84.

hooks, bell. 1984. *Feminist Theory: From Margin to Center*. Boston: South End Press.

MacKinnon, Catharine A. 1989. *Toward a Feminist Theory of the State*. Cambridge: Harvard University Press.

Marsh, Margaret S. 1981. *Anarchist Women 1870–1920*. Philadelphia: Temple University Press.

Martin, Thomas S. 1992. "The Convergence of Anarchism, Feminism & Ecology", *Our Generation*, vol. 23, #2, kesä 1992, 1–13.

Miles, Angela & Finn, Geraldine (toim.) 1989. *Feminism: From Pressure to Politics*. Montreal: Black Rose Books.

Phillips, Anne (toim.) 1987. *Feminism and Equality*. New York: New York University Press.

Zero Collective. 1977. *Zero* (An anarchist/anarcha feminist monthly), #1, kesäkuu 1977.

Sisältö

Kirjallisuus	17
------------------------	----

teydet kaikissa eri ilmenemismuodoissaan”²⁴. Ekologinen ajattelu on jo itsessään paljon velkaa vapaudenhenkiselle perinteelle. Aina 1800-luvun maantieteilijä Pjotr Kropotkinista nykypäivän yhteiskuntaekologi Murray Bookchiniin asti anarkistiset visiot kasvokkaisista demokraattisista yhteisöistä, jotka eivät pyri luonnon heruuteen, tarjoavat aitoja vaihtoehtoja teollisen kapitalismin koko biosfääriin kohdistamalle tuhon uhkalle. Mitä näistä ekologisista visioista on aiemmin kenties unohtunut, on se, että ne voisivat sisällyttää itseensä julkisen ja yksityisen rajankäyntiä välittävän feministisen keskustelun. Tämä voisi avata tien hedelmälliselle dialogille naisten ja miesten välille samoin kuin anarkismin ja feminismin välille. Uusi poliittinen muoto saattaa vielä ilmaantua: muoto, joka liikkuu eristynyttä individualismia painottavan liberaalin patriarkalismin yli – sellaiseen poliittiseen muotoon, jossa tasa-arvoinen yksilö, yhteisö ja Maa voivat kukoistaa yhdessä keskinäisessä harmoniassa.

Kirjallisuus

Ackelsberg, Martha A. 1984. ”Mujeres Libres and the Role of Women in Anarchist Revolution”. Teoksessa Rohrich, Ruby & Baruch, Elaine (toim.) *Women in Search of Utopia*. New York: Schocken Books, 116–127.

Avrich, Paul. 1978. *An American Anarchist*. Princeton: Princeton University Press.

Beecher, Jonathan. 1986. *Charles Fourier*. Berkeley: University of California Press.

Bookchin, Murray. 1990. *The Philosophy of Social Ecology*. Montreal: Black Rose Books.

Brown, L. Susan. 2011. ”Feminismin tuolle puolen: anarkismi ja inhimillinen vapaus”²⁴. Tässä teoksessa, 59–64.

Code, Lorraine. 1991. *What Can She Know?* Ithaca: Cornell University Press.

²⁴Code. 1991, 271.

on vähätelty. Ei pelkästään lasten, vaan myös vammaisten, vanhus-
ten ja usein vielä miestenkin hoivaaminen on jätetty naisten teh-
täväksi. Pitkä oleskelu naisten kulttuurissa ollessamme lapsia tai-
vuttaa meitä kohti huolenpidon ja empatian arvoja, jotka tekevät
vastavuoroisen avun mahdolliseksi. Anarkismi on pohjimmiltaan
teoriaa vallasta, esivallasta ja auktoriteetista, ja vallalla ja auktori-
teetilla on taipumus toimia omaa etuaan tavoitellen. Teoriana anar-
kismi ei pysty selittämään käyttäytymisen muotoja, jotka vahvista-
vat keskinäistä riippuvuutta tai itsensä uhraamista. Toisaalta nais-
liike, joka on painokkaasti tuonut esille itsemääräämisen ja toisis-
ta riippuvuuden keskinäissuhdetta, ei ole kyennyt täysin kauttaal-
taan käsittelemään aihetta omissa valta-analyyseissään. Ekologia
voi tarjota meille kattavamman käsitteellisen viitekehyksen, joka
voi sisältää molempien oivallukset. Ekologisessa mallissa (ja tarkoi-
tan tässä nimenomaan *yhteiskuntaekologista* mallia) anarkismia ja
feminismia ei tarvitsisi pakottaa sopimaan toistensa kehyksiin. Sen
sijaan molemmat voisivat jatkaa kehittymistään itsenäisesti tai pi-
kemminkin vuorovaikutteisessa yhteydessä toisiinsa. Ekologinen
ajattelu on perustana feministifilosofi Lorraine Coden viimeksi jul-
kaisemassa teoksessa. Vaikka Code suhtautuukin kriittisesti ekofe-
minismiin, sen ongelmalliseen nais/luonto -samastukseen ja ”ole-
mukselliseen” ikuiseen naiseuteen, hän tunnustaa ekologian arvon
feminismin välineenä:

Yhteisöllisesti suuntautunut, ekologisesti vastuullinen yhteis-
kunta kohottaisi keskeisiksi arvoikseen osallistumisen ja keskinäi-
sen huolenpidon. Se rakentaisi yhteisön jäsenten väliset keskus-
telut vuoropuhelujen muotoon eikä vastakkainasetteluiksi. Yhteis-
kunnan päämääräksi tulisi vastavuoroisen huolenpidon edistämi-
nen sekä vapaamielisen, pakottoman ilmapiirin luominen.²³

Edelleen ekologia voi tarjota feminismille keinoja ”luoda tiloja
kehittää vastuullisia perspektiivejä, jotka tekisivät näkyviksi ylival-
lan, riiston ja alistamisen eri muotojen ja järjestelmien keskinäisyh-

²³Code. 1991, 278.

*Vakavasti otettavan anarkismin tulee olla myös feminis-
tistä, muuten siitä ei koskaan voi tulla todellista anar-
kismia, vaan se jää patriarkaaliseksi ja puolittaiseksi. –
Norjan anarkistifederaatio¹*

Anarkisteina olemme perineet empiiriseen kokemusmateriaa-
liin perustuvan teoriakokonaisuuden, joka ajan myötä kasvaa aina
vain vakuuttavammaksi.

Hierarkiaan ja ylivaltaan sorron paikantava valtasuhteiden ana-
lyysi antaa meille mahdollisuuden tarkastella nykyisiä yhteiskun-
nallisia liikkeitä syvällisestä perspektiivistä käsin – ja oivaltaa niis-
tä asioita, joita monet liikkeisiin osallistuvat aktivistit eivät itse
välttämättä havaitse. Vaikka meillä onkin koossa kattavan yhteis-
kuntateorian karkeat puitteet, on meidän otettava oppia uusilta
yhteiskunnallisilta liikkeiltä saadaksemme teoriaamme sisällöllistä
elävyyttä. Näin ollen kuuntelemme ja opimme värillisiltä ihmisiltä
heidän kokemuksistaan eurosentrismistä ja muista rasismin muo-
doista, homo- ja lesboaktivisteilta oivalluksia heteroseksismistä ja
homofobiasta, eläinten puolestapuhujilta lajisorrosta jne.

Tässä artikkelissa tarkastelen erityisesti feminististä liikettä – se-
kä nähdäkseni, mitä julkilausutun anarkistinen analyysi voisi sille
antaa, että myös katsoakseni, mitä voimme feminismin avulla op-
pia omasta liikkeestämme. Koska miesten osallistuminen feminis-
miin on melkoisen kiistanalainen asia, aloitan jaksolla, jossa kä-
sittelen tätä kiistanalaisuutta ja omaa suhdettani feminismiin. Ar-
tikkelin lopuksi esitän muutamia pohdintoja siitä, miten ekologia
voisi toimia tulevaisuudessa sekä anarkismin että feminismin pe-
rustana.

Anarkistiliikkeen – sekä historiallisen että nykyisen – toteami-
nen mieskeskeiseksi on perin yllätyksetön ja lattea havainto. Teo-
reettinen sitoutuminen abstraktiin ja yleistettyyn ”tasa-arvoon”
jättää aivan liian paljon sanomatta – erityisesti kun tämä ”tasa-
arvo” ei ulotu kotitalouden alueelle. Monet anarkistiset analyysit

¹Lainattu artikkelissa Martin. 1992, 11.

jättävät yhä sitkeästi huomiotta tämän miesherruuden todellisuuden ja kohdistavat kritiikkejään kulutuksen tuottamiin suhteisiin, pääomaan, valtion tai sivilisaatioon. Aivan riippumatta ansioista, joita näillä kritiikeillä on, sukupuolten tasa-arvokysymys saa tärkeysjärjestyksessä epäolennaisen sijan, tai sitten sen luullaan ilmaantuvan jotenkin ”luonnollisesti” kunhan ensin olemme kehittäneet kyvyn ajatella ”oikein”. Harvoin kiinnitetään huomiota siihen tosiasiaan, että seksismistä eroonpääsy saattaisi vaatia jonkin verran ponnistelujakin.

Feminismi ja miehet

Miesten täytyy ponnistella luodakseen itselleen sellaisia kokemuksia omasta sukupuolisesta asemastaan, jotka miesherrsus on heiltä aiemmin kieltänyt.²

Miehenä olin lykännyt kiinnostustani feminismiä kohtaan kunnes olin ensin omaksunut ekologisen vasemmiston politiikan. Olin ajatellut, että kamppailua inhimillisen vapauden puolesta voitaisiin menestyksekkäästi käydä lähes kokonaan miesjohtoisilta ajattelun areenoilta käsin (vaikkakin tietysti herkkyyteen pyrkien myös naisten asioiden suhteen). Siihen asti olin vain passiivisesti tukenut naisten itsemääräämisen päämääriä. Vasta kun olin omaksunut näkemyksen (lukemani kirjallisuuden pohjalta), että kaikki miehet hyötyvät seksismistä – eivät vain pahoinpitelijät, raiskaajat, ahdistelijat tai sortajat – vasta sen jälkeen kykenin syvemmin näkemään omat (valkoisen) miehen etuoikeuteni. Perhe-elämässä, kasvatuksessa, koulutuksessa ja työmarkkinoilla minulla oli melkein aina etua suhteessa naispuolisiin (ja värillisiin) vertaisiini. Kiinnostukseni feminismiin kasvoi, ja luettuani feminististä kirjallisuutta ja romaaneja aloin havaita, että omat tulevaisuutta koskevat utopiaset visioni olivat käymässä yhä enemmän naismyönteisiksi ja keskeisiksi. Samalla, kun kapitalismin ja valtion vastaisuuteni säilyivät yhtä lujina kuin aiemminkin, huomasin arvoissani selkeän

²Harding. 1991, 286.

tää anarkismin koska feminismi näyttää auktoriteetin, hierarkian ja johtajuuden sellaisina kuin mitä ne todellisuudessa ovat eli miesvallan rakenteina²². Anarkismi ja feminismi pyrkivät molemmat kohdistamaan sanomansa koko yhteiskunnalle, mutta kumpikaan ei voi vaatia itselleen hegemonista toisen yli ulottuvaa ylivaltaa. Anarkistinen feministinen teoria on yhä suhteellisen kehittämättömä, vaikka kiinnostus siihen heräsikin uudelleen 70-luvulla Carol Ehrlichin, Peggy Korneggerin ja muutamien muiden taidokkaiden kirjoitusten innostamana. Yhä vieläkin synteesi näiden kahden hyvin erilaisen poliittisen filosofian välillä – jos se on edes mahdollista tai haluttavaakaan – odottaa tekijöitään. Tällä hetkellä kumpikin tarjoaa hyödyllisen kehyksen, jolla voi tarkastella toista tarjoten samalla uutta sisältöä ja ymmärtämystä. Kuitenkin sen sijaan, että pyrittäisiin yhdistämään anarkismi ja feminismi, toinen vaihtoehtoinen lähestymistapa saattaa olla hedelmällisempi. Anarkismi ja feministinen radikalismi edustavat kumpikin pyrkimyksiä ylittää klassiseen liberalismiin sisältyvät individualistiset juuret, missä yksilö asetetaan vastakkain yhteisönsä kanssa. Voimme voittaa tämän dualistisen ajattelumallin kääntämällä katseet syntymässä olevaan ekologiaan, jossa eriytyneet yksilöt tulevat osaksi yhteisöä moninaisuuden ykseydessä (Bookchin). Viimeaikaisessa kirjoituksessaan Thomas S. Martin esittää, että on alkanut tapahtua feminismin, anarkismin ja ekologian ”yhteenkutoutumista”. Feminismi on loimilanka, anarkismi kude ja ekologia kudelmakangas. Mikä yhdistää näitä kolmea liikettä, hän esittää, on ylivalan analyysi. Vaikka ylivalan analyysi onkin olennainen anarkismia, feminismiä ja ekologiaa yhdistävä tekijä, ylivalta itsessään pysyy kuitenkin vain yhtenä inhimillisen käyttäytymisen muotona. Feminismin ansiota on juuri se, että se on paljastanut laajuuden, jolla patriarkaalin ajattelu on väheksynyt naisten elämää. Ei ainoastaan ajattelua ja tuntemista, julkista ja yksityistä, ole repäisty erilleen toisistaan, vaan myös lajin säilymiselle olennaisia käyttäytymismuotoja

²²Zero Collective. 1977, 7.

tymässä olevien sosialististen käsitteiden solidaarisuuden, luokkatietoisuuden ja internationalismin kanssa. Liberalistinen näkemys yksilöistä keskenään kilpailevina, omaa etuaan tavoittelevina yksilöatomeina oli taas vasemmistolaisen anarkismin täydellinen vastakohta. Samalla tapaa kuin anarkistit ja sosialistit havaitsivat, etteivät työläiset tule koskaan saavuttamaan todellista tasa-arvoa liberaalin poliittisen järjestelmän puitteissa, feministit oivalsivat, etteivät naiset koskaan voi saavuttaa sukupuolista tasa-arvoa patriarkalisessa järjestelmässä, joka sulkee naiset ulos julkisesta elämästä. Kuvailien näennäistä ristiriitaa ”vapaiden ja tasa-arvoisten yksilöiden” ja kodin piiriin orjuutettujen naisten välillä Anne Phillips kirjoittaa: ”Kun patriarkaatilta evättiin sisäänpääsy etuovesta, se ryömi sisään takakautta. Sen sijaan, että varhaiset liberalistit olisivat hylänneet kaikki esivallan ja auktoriteetin muodot, he vain rajoituivat toteamaan, että hallinto ja perhe ovat erillisiä alueita.”¹⁹ Tällä tavoin julkinen/kotitalous -vastakohta, joka institutionalisoi julkisen päätäntävällän miesten käsiin, pääsi ensin liberalistiseen ja sitten anarkistiseen politiikkaan.

Anarkismi, feminismi ja ekologia: dualismien tuolle puolen

Sellaisessa tulevaisuuden yhteiskunnassa luonnolliset ystävyys-suhteet synnyttävät pian jotain sellaista, mitä tuhat keinotekoisen yrityksen vuotta eivät ole kyenneet luomaan: spontaanin, vapaan ja kiinteän organisaation, jonka ihmisten henkilökohtainen läheisyys yhdistää lujan kiinteäksi. – Voltairine de Cleyre²⁰

Anarkismi siis syvensi liberalistista auktoriteetin kritiikkiä; samoin feminismi laajensi yksilön määritelmää. Kuitenkin suhde anarkismin ja feminismin välillä on ratkaisematon ja toisinaan paradoksaalinen. Näin esimerkiksi L. Susan Brownille ”anarkismi omassa valtakritiikissään sekä käsittää että ylittää feminismin”²¹. Toisaalta esim. englantilaiselle Zero Collectivelle ”feminismi ylit-

siirtymän kohti huolenpidon, hoivaamisen ja intiimiyden suurempaa arvostusta. Minussa oli alkanut kehittyä feminististä herkkyyttä ja huomasiin tunnistavani helpommin muissa miehissä sellaista patriarkaalista käyttäytymistä, jota en aiemmin olisi kyennyt lainkaan havaitsemaan. Kykenin näin ymmärtämään, kuinka feministien naisten kamppailut hyödyttivät vihdoin minuakin. Vaikka Emma Goldman osoitti, että vain naiset itse voivat vapauttaa itsensä ”sisäisestä sorrosta”, niin myös miehillä voi olla suuri merkitys patriarkaatin ”ulkoisten” rakenteiden purkamisessa. Purkamalla ensin oman seksismin ja haastamalla muiden miesten seksismin voimme edesauttaa sellaisen ilmapiirin luomista, joka tukee jokaisen ihmisen mahdollisuutta osallistua aktiivisesti elämään joka osa-alueella. Vaikka feministien keskuudessa on erilaisia mielipiteitä miesten osallistumisesta, useimmat naiset toivottavat tuen tervetulleeksi. Sandra Harding väittää viimeisessä kirjassaan, että miehet voivat olla feministejä samalla tapaa kuin valkoiset naiset voivat olla rasismin vastustajia. Hänen mukaansa miesten pitäisi kehittää itselleen ”huojuvia identiteettejä” ja ”feministisiä näkökulmia”³. Kuitenkin miesten osallistuminen feminismiin (omani mukaan lukien) edellyttää varovaisuutta. ”Miehet rakastavat kaiken itselleen omimista, ohjailemista, arvostelemista ja kaiken sen hallitsemista minkä he vain saavat käsiinsä”, Harding kirjoittaa⁴. Näin ollen voimme vaikuttaa feministiliikkeeseen vain, jos olemme tietoisia vaarasta nielaista feminismi omiin miehisiin toimintaohjelmiimme ja vain, jos kykenemme aidosti kuuntelemaan naisten ääniä. Kuitenkin viime kädessä kyse on naisten vahvistamisesta. Vaikka otamme kaiken tämän huomioon, ovat monet niistä esteistä, jotka ylläpitävät miesten seksismiä, yhä monimutkaisia, perustavanlaatuisiin kulttuurisiin käytäntöihin rakentuneita ja suhteellisen tutkimattomia. Voimme yrittää sitoutua feministiseen logiikkaan, sukupuolten tasa-arvoon jne., mutta silti emme välttämättä

¹⁹Phillips. 1987, 14.

²⁰Lainattu teoksessa Avrich. 1978.

²¹Brown. 2011, 63.

³Harding. 1991, 288.

⁴Harding. 1991, 280.

näe oman käyttäytymisemme manipuloivuutta ja röyhkeyttä. Vaikka kykenisimmekin käsittelemään institutionaalisia tekijöitä (perhe, koulu, media jne.), niin hienovaraisemmat (ja vähemmän hienovaraiset) sukupuolisen sosialisoinnin vaikutukset jäivät vielä jäljelle. Tiedämme yhä melko vähän lapsuuden kehityksestä ja maskuliniteettien ja femininiteettien rakentumisesta. Mutta vaikka patriarkaalisen käyttäytymisen täydellinen hävittäminen viekin aikaa, feminismin perimmäiseksi tarkoitusperäksi voidaan nähdä inhimillinen vapaus. Kaikkia meitä tulee hyödyttämään yhteiskunta, joka todella asettaa etusijalle keskinäisen huolenpidon ja yhteistyön ja jonka ei tarvitse turvautua aggression tai manipulaation uhkiin.

Feminismi ja jako liberaaliin ja radikaaliin

– – naisten (ja nimenomaan kaikkien naisten, ei harvojen etuoikeutettujen) täyden vapauden saavuttaminen edellyttää niin syvälle käyviä taloudellisia, poliittisia ja yhteiskunnallisia mullistuksia, että jos sellainen historiallinen kehitys todella tapahtuisi, nykyisten valtasuhteiden status quo ei kykenisi tai voisi millään pysyä voimassa.⁵

Pienimpään yhteiseen nimittäjäänsä pelkistettynä feminismi merkitsee sitoutumista sukupuolten tasa-arvoon ja sen tunnustamista, että miesylivaltaa on olemassa ja että tämä asiointi on väärin. Feminismillä on juurensa autonomista ja vapaasti valitsevaa itseä korostavassa liberalistisessä traditiossa. Tämä traditio on nykyäänkin vahva ja liberaalit feministit ovat sen tyypillisimpiä edustajia. Nämä feministit uskovat, että tasa-arvo voidaan saavuttaa muuntamalla nykyistä järjestelmää ja edistämällä mahdollisuuksien tasa-arvoa (lisäämällä koulutusmahdollisuuksia, työpaikkoja jne.) 60- ja 70-luvuilla ilmaantui kuitenkin monentyyppistä uutta feminististä radikalismia – radikaalia, sosialistista, lesbolaista,

⁵Eisenstein. 1986, xvii.

kin yhteiskunnallisia liikkeitä. Vaikka monet miehet tunnustavatkin, että naisten pitäisi olla täysivaltaisia osallistujia julkisessa elämässä, he eivät silti myönnä, että tämä vaatisi yhtäläisesti miesten vastaavaa perhe-elämään osallistumista. Samoihin aikoihin Pierre-Joseph Proudhon (ensimmäinen, joka kutsui itseään 'anarkistiksi') peräytyi utopistien omaksumasta kannasta pitäen patriarkaalista perhettä perustavimpana sosiaalisena yksikkönä¹⁷. Ja vaikka Bakuninkin kannatti naisten osallistumista julkiseen elämään, hän ei tässä suhteessa eronnut Marxista ja Engelsista. Sen enempää valtiotalistiset kuin anarkosyndikalistisetkaan yhteiskuntamuodot, jotka ilmaantuivat 1900-luvulla, eivät kyenneet kyseenalaistamaan julkisen/yksityisen dikotomiaa, mikä käytännössä usein tarkoitti naisten työtaakan tuplaantumista. Kuten Martha Ackelsberg kirjoittaa tutkimuksessaan Espanjan vallankumouksesta: "Espanjan anarkistiliikkeen valtavirta kieltäytyi tunnustamasta naisten sorron erityisyyttä tai erillisten kamppailujen oikeutusta tämän sorron voittamiseksi."¹⁸ Klassisen liberalismiin poliittikan sivutuotteena syntyneenä – yksilönvapauden painotuksineen – anarkismi peri siltä vastaavan miesmäisen puolueellisuuden. Naiset olivat vain hyvin minimaalisesti mukana liberalismiin tai anarkisminkaan luomisessa. Anarkismi omaksui liberalismista joukon hierarkkisia dualismeja, joista toiset olivat ilmeisiä, toiset taas peitetempiä. Näin esimerkiksi vastakkainasettelut julkinen/yksityinen ja järki/tunne tulivat osaksi sekä kapitalistisesti suuntautunutta individualianarkismia että yhteisöperustaista yhteiskunta-anarkismia. Kuitenkin yhteiskunta-anarkismin piirissä muodostunut käsitys yksilöstä erosi merkittävästi liberalistisesta näkemyksestä. Siinä missä anarkismi pyrki ylläpitämään ja vahvistamaan yhteisöllisiä siteitä, liberalismi puolestaan limittyi vaivattomasti yhteen nousevan kapitalismin kanssa. Yhteiskunta-anarkismin painopiste yhteisöön pyrki edistämään keskinäistä apua, joka osittain limittyi syn-

¹⁷Marsh. 1981.

¹⁸Ackelsberg. 1984, 118.

puoleen – eivätkä siis näin ollen kykenisi tunnistamaan tai myöntämään valtion ylivaltaista luonnetta?

Anarkismi ja jako julkiseen ja yksityiseen

Olkoon menneeksi, hyvä toveri, sitten kun olen saavuttanut sinun ikäsi, sukupuoliasiat eivät ehkä ole enää tärkeitä minulle. Mutta juuri tänään niillä on valtaisa merkitys tuhansille, jopa miljoonille nuorille ihmisille. – Emma Goldman keskustelussa Pjotr Kropotkinin kanssa¹³

Kun 1800-luvun naiset painiskelivat liberaali/radikaali -jaon kimpussa, vapaudenhenkiset libertaarit keskustelivat ”naiskysymyksestä”. Englannissa varhainen anarkismin teoreetikko William Godwin muodosti liiton feminismin uranuurtajan Mary Wollstonecraftin kanssa. Samaan aikaan Ranskassa utopisti Charles Fourier kirjoitti, että ”yhteiskunnallinen edistys ja historiallisten aikakausien muutokset tapahtuvat suhteessa naisten vapauspyrkimysten edistymiseen ja yhteiskunnallinen rapautuminen kehkeytyy vastaavasti seurauksena naisten vapauden vähenemisestä”¹⁴. Aivan vastaavasti varhainen sosialisti Robert Owen, eritellessään utopistisia yhdyskuntiaan, saattoi kirjoittaa kuinka ”molemmilla sukupuolilla tulee olla yhtäläinen koulutus, oikeudet, etuoikeudet ja yksilönvapaus”¹⁵. Valitettavasti käytäntö kuitenkin osoitti, etteivät pelkät hyvät aikomukset riittäneet, varsinkin kun utopistit joutuivat useinkin vielä työskentelemään heille vihamielisessä ympäristössä. Tutkielmassaan owenilaisista malliyhdyskunnista Jill Harsin esitti johtopäätöksensä, että ”se, että perinteinen kodin piirin elämä siirrettiin sellaisenaan yhteisöpohjaiseen yhteiskuntaan, palveli vanhan maailman epäoikeudenmukaisuuksien siirtämistä vanhasta maailmasta uuteen”¹⁶. Tämä jako vaivaa vielä nykyään-

¹³Goldman. 1977, 253.

¹⁴Beecher. 1986, 1.

¹⁵Harsin. 1984, 75.

¹⁶Harsin. 1984, 82.

mustaa, anarkistista jne. Feministiradikaalit, vastakohtana liberaaleille feministeille, uskovat, että koko järjestelmä – patriarkaalinen liberalismi – itsessään on viallinen rakennelma, jonka miehet ovat suunnitelleet ja rakentaneet omia intressejään hyödyttäkseen. Näille naisille feminismi merkitsee silkkaa vallankumouksellisuutta. Koska joukkotiedotusvälineet ovat kuitenkin huomioineet ja antaneet tilaa vain valtavirran feminismille tai liberaalille feminismille, feminismin vallankumouksellinen potentiaali on hämärtynyt tai joutunut kokemaan arvonalennuksen tultuaan ensin täysin väärinymmärretyksi. Samalla on keskustelu jatkunut liberaalin feminismin merkityksestä, josta minkäänlaista yhteisymmärrystä ei feministien yhteisössä ole saavutettu. Sosialistinen feministi Zillah Eisenstein uskoo, että liberaalin feminismin ristiriidat – voivatko naiset koskaan ollakaan tasavertaisia patriarkaalisessa ja liberalistisessa valtiossa? – saavat lopulta ratkaisun ja osoittavat tietä radikaalisti uuteen yhteiskuntaan. Hänen sanojensa mukaan ”ristiriita liberalismiin (patriarkaalisena ja individualistisena) ja feminismiin (seksuaalisesti tasa-arvoisena ja yhteisöllisenä) välillä muodostaa perustan feministisen liikkeen kyvyllä ylittää liberalismi”⁶. Muut eivät ole asiasta näin varmoja. bell hooks kirjoittaa, että ”prosessi, jonka kautta tämä radikalismi saa ilmaisunsa, on epäselvä...Naisten elämää parantaneiden liberaalien uudistusten vaikutus ei saisi johtaa päätelmään, että ne voisivat hävittää ylivallan järjestelmät”⁷. hooksille ”vallankumouksellisten impulsien tulisi läpäistä vapaasti käytäntömme ja teoriamme, jos feministiliikkeen tarkoituksena todellakin on edistyä, pyrkiä aidosti sorron lopettamiseen ja nykyisen todellisuutemme radikaaliin muuttamiseen”⁸. Itse asiassa feministisen radikalismiin juuret ulottuvat (ainakin) 1800-luvulle, jolloin liberalismiin ja radikalismiin vastakkainasettuminen tapahtui ensimmäisen kerran. Margaret Marsh

⁶Eisenstein. 1983, 3.

⁷hooks. 1984, 19.

⁸hooks. 1984, 163.

on viimeaikaisessa tutkielmassaan kirjoittanut varhemman anarkistisen feministiliikkeen historiaa. Ennakoiden radikaalien feministien toista aaltoa, jotka esittivät vakaumuksenaan ”henkilökohtainen on poliittista”, nämä varhaiset feministit väittivät, että

– naisten alistamisen juuret olivat sukupuoli- ja perhesuhteiden vanhentuneessa järjestelmässä. He hyökäsivät avioliiton kimppuun vaatien monipuolisempaa seksuaalista todellistumista, halusivat taloudellista ja psykologista itsenäisyyttä ja toisinaan kielsivät äidillisen vastuun. He katsoivat, että henkilökohtainen itsemäärääminen oli olennainen osa seksuaalista tasa-arvoa ja että poliittiset ja lailliset oikeudet eivät itsessään synnyttäisi sellaista tasa-arvoa.⁹

Samaan aikaan liberaalit feministit (joista esimerkiksi käy Elizabeth Cady Stanton) tavoittelivat tasa-arvoa miesten rinnalla pyrkien saamaan naisille äänioikeuden. Vasta anarkististen feministien ja varhaisten radikaalien feministien ilmaantumisen myötä naiset alkoivat kyseenalaistaa jakoa julkiseen ja yksityiseen. Lopulta kuitenkin naisten äänioikeuden kannattajat, suffragetit, voittivat kiistan (ja äänioikeuden) ja yksityisen alue feministisenä kysymyksenä unohdettiin. Samalla kun Emma Goldman ja Margaret Sanger jatkoivat kamppailua syntyvyyden säännöstelyn puolesta, seksuaalisuus jäi Freudin ja Reichin alueeksi. Poliittisena kysymyksenä seksuaalisuuden täytyi odottaa omaa aikakauttamme ja sellaisia feministejä kuten Kate Millet ja Shulamith Firestone. Anarkistisen feministisen teorian kehittämistä on laiminlyöty aina meidän päiviimme asti. Erityisesti miesanarkistit ovat kunnostautuneet tässä projektissa. Sekä anarkismi että feminismi ovat saaneet kärsiä tästä yhtäläisesti. Esimerkiksi vain hyvin harvat sosialistiset feministit tai radikaalifeministit ovat kehittäneet kansallistalon kritiikkejä. Ja ennen pitkää, kuten olisi voinut ennustaa,

⁹Marsh. 1981, 5.

alkoi ilmaantua perusteluja ”feministisen valtion” puolesta¹⁰. Samalla, kun anarkistiset suoran toiminnan taktiikat ovat pitkään olleet tärkeä osa feminististä liikettä, itseään anarkisteina pitävien feministien lukumäärä on säilynyt pienenä verrattuna sosialististen, radikaalien ja liberaalien feministien määrään. Angela Miles tarjoaa hieman toisenlaista näkökulmaa nykyiseen liberaali/radikaali-jakoon. Tultuaan siihen tulokseen, että perinteiset jaot ja kehykset – liberalistinen, sosialistinen, anarkistinen, musta jne. – heijastelevat miesten tekemää ja polarisoivaa politiikkaa, Miles suosii sen sijaan naiskeskeistä lähestymistapaa, jota hän nimittää ”integratiiviseksi feminismiksi”. Tämä pyrki yhdistämään ”revolutionistiset/evolutionistiset” feministit haastamaan ”herruuden maailmanlaajuisia järjestelmiä”.¹¹ ”On olemassa”, hän väittää, ”suuri joukko – feministejä, jotka huolenaiheidensa ja analyysiensä moninaisuudesta huolimatta edustavat sellaista feminismiä, joka on enemmän kuin paine esittää jonkinlainen yleisen relevanssin ja universaalin merkittävyyden alkiomuotoinen uusi politiikka”.¹² Miles väittää, että näillä feministeillä on useinkin enemmän yhteistä keskenään kuin mitä heillä on yhteistä muihin saman alanimikkeen alla oleviin ihmisiin. Huolimatta siitä, kuinka käyttökelpoinen integratiivinen feminismi saattaa ollakin yhdistäessään feministejä, olen kuitenkin sitä mieltä, että sen sisäiset ristiriidat tulevat väistämättä näkyviin. Esimerkiksi vastustaessaan ”kaikkia” ylivallan muotoja se ei osaa tarkemmin eritellä suhdettaan valtioon. Tarkoitukseni ei ole tässä dogmaattisesti hylätä valtiota (tai jakaa feministejä), vaan pikemmin pyrkiä etsimään näistä valinnoista käytännölle aiheutuvia seurauksia. Rakentaisivatko kaikki integratiiviset feministit yhteisöä ruohonjuuritasolta käsin vai pitäisivätkö jotkut kenties parempana kääntyä valtiollis-julkishallinnollisten instituutioiden

¹⁰MacKinnon. 1989.

¹¹Miles. 1989, 14.

¹²Miles. 1989, 20.